

FAN VA KOSMOS

Quyosh tizimi: har bir sayyora haqida qiziqarli faktlar

Merkuriydan Neptungacha — sakkiz sayyoraning eng hayratlanarli xususiyatlari.

Muallif: **Xurshidjon Yunusov** • 20 oktabr 2026

Quyosh tizimida sakkizta sayyora bor. 2006-yilda Xalqaro Astronomiya Ittifoqi Plutonni “mitti sayyora” toifasiga o‘tkazgan. Har bir sayyoraning o‘ziga xos “xarakteri” bor — keling, ular bilan tanishamiz.

Ichki sayyoralar

Merkuriy

Quyoshga eng yaqin va eng kichik sayyora. Uning yo‘ldoshi yo‘q, atmosferasi juda siyrak bo‘lgani uchun kunduzgi va tungi harorat farqi juda katta.

Venera

Quyoshga ikkinchi bo‘lsa-da, eng issiq sayyora: qalin karbonat angidrid atmosferasi tufayli sirtidagi harorat taxminan **465 °C** ga yetadi. Venera o‘z o‘qi atrofida teskari yo‘nalishda va juda sekin aylanadi — u yerda bir sutka bir yildan uzunroq.

Yer

Sirtida suyuq suv barqaror mavjud bo‘lgan va hayot aniqlangan yagona ma’lum sayyora.

Mars

“Qizil sayyora” rangini sirtidagi temir oksididan oladi. Bu yerda Quyosh tizimidagi eng baland vulqonlardan biri — balandligi taxminan 22 km bo‘lgan **Olimp tog‘i** joylashgan, bu Everestdan qariyb 2,5 baravar baland.

Gaz va muz gigantlari

Yupiter

Eng katta sayyora: uning massasi qolgan barcha sayyoralar massasidan ikki baravardan ko‘proq. Mashhur **Katta qizil dog‘** — Yerdan kattaroq ulkan bo‘ron.

Saturn

Ajoyib halqalari muz va tosh bo‘laklaridan iborat. Saturnning o‘rtacha zichligi suvnikidan kam — nazariy jihatdan u ulkan okeanda “suzib” yurgan bo‘lardi.

Uran

O‘qi taxminan **98 daraja** og‘gan, shu sababli u go‘yo yonboshlab aylanadi. Bu fasllarning nihoyatda keskin bo‘lishiga olib keladi.

Neptun

Quyoshdan eng uzoq sayyora. Bu yerda Quyosh tizimidagi eng kuchli shamollar esadi — tezligi soatiga 2000 km dan oshishi mumkin.

Sayyora	Turi	Qiziqarli fakt
Merkuriy	Toshli	Yo‘ldoshi yo‘q
Venera	Toshli	Eng issiq sayyora
Mars	Toshli	Olimp tog‘i
Yupiter	Gaz giganti	Eng katta sayyora
Uran	Muz giganti	Yonboshlab aylanadi

Yerni kosmosdan ko‘rgan har bir kosmonavt bir xil fikrni aytadi: bizning uyimiz naqadar mo‘rt va noyob.